

[Per Federspiel.]

som end ikke supermagterne kan ignorere. Den tvinger alle til at tage hensyn, som man i tidligere tider kunne have set bort fra. Intet land, end ikke de største og stærkeste, er i stand til at forcere udviklingen i verdens almindelige begivenhedsforløb. Det, der er sket i Vietnam, ikke mindst i dets aktuelle faser efter præsident Johnsons erklæring den 31. marts — jeg skal ikke komme nærmere ind på det; der er vist sagt, hvad der bør siges om dette, dels af hr. Per Hækkerup, dels af hr. Poul Schlüter — er et skoleeksempel netop på denne gensidige afhængighed og på dette, at ingen stormagt kan forcere udviklingen. Cubakrisen er et andet eksempel og den aktuelle situation i Mellemøsten et tredje.

For vort vedkommende i Europa og i Danmark må vi konstatere denne gensidige afhængighed, ikke blot på det politiske, men vel navnlig på det økonomiske område. Stormløbet mod sterlingvalutaen, der førte til den engelske devaluering, og senere mod dollaren i forbindelse med den forhåbentlig foreløbig overståede guldkrise understreger med al tydelighed, at denne gensidige afhængighed er noget, vi ikke kan se bort fra, noget, som må være bestemmende for vor politik.

Der har været tendenser i europæisk politik, der sigtede mod at kappe forbindelserne mellem Europa og USA. Jeg tror, det er en meget farlig udvikling, hvis man på den måde vil ignorere hele den betydning, som samarbejdet mellem Europa og USA har haft i alle årene siden krigen. Det er et farligt spil, som i første række vil komme til at svække Europa både økonomisk og politisk, men som også i det lange løb vil skade USAs fremskridt. Det er rigtigt, at det, man bør stræbe efter, ikke er den enes afhængighed af den anden; man bør stræbe efter det, som også var præsident Kennedys mål: to lige stærke faktorer, politisk og økonomisk, der kan række hånden til hinanden tværs over Atlanterhavet.

Men hvad er det nu, der har bevirket denne stagnation i den europæiske udvikling? Er det blot dette, at der er en enkelt mand, der har sat sig imod udviklingen af det, der var i gang? Er det dette, at der er sket et tilbagefald til nationalismen, at pendulet er slået tilbage efter de store forhåbninger

i slutningen af fyrrerne? For 20 år siden var der fremdrift og fantasi. Der blev skabt meget, og det meste af det består endnu og er vel i en årrække uforgængeligt, hvis ikke større katastrofer indtræffer. Men det er rigtigt, at udviklingen er gået i stå. De seks lande har igennem Fællesskabet fået skabt deres toldunion, de har delvis skabt et landbrugsmarked, de har skabt en række administrative ting, men mange væsentlige led i den økonomiske union står tilbage, og der er ikke udsigt til umiddelbare fremskridt på disse områder.

Er det træthed, forårsaget ved den velstand, som vel er tilbøjelig til at skabe ubekymrethed og svigtende interesse for de lange perspektiver? Der kan være mange årsager; det må være videnskabsmænds opgave at analysere alt dette. Men hvordan vi end ser på det, må vi erkende, at 1960'erne tegner til at gå over i historien som de forspildte chancers årti.

Derefter vil jeg gerne vende mig til nogle enkelte, mere praktiske spørgsmål.

Vi må affinde os med, at der ikke for tiden er nogen udsigt til at komme videre med udvidelsen af De europæiske Fællesskaber. For os som for de øvrige ansøgere om medlemskab kommer fællesmarkedet til at ligge som et handelspolitisk lukket område for væsentlige dele af vor eksport. De initiativer, der nu er taget, dels fra tysk side, dels fra italiensk og fra Beneluxlandene, tegner ikke til at føre til resultater, som kan være tilfredsstillende. Der kan heller ikke udefra ventes noget initiativ som det oprindelige, amerikanske initiativ gennem Marshallhjælpen, der jo skabte hele forudsætningen for den europæiske integration. Der er ikke udsigt til, at noget vil bryde igennem ringen; end ikke beskedne britiske forsøg på hen over Fællesskabets grænser at få skabt et teknologisk fællesskab, en ny form for samarbejde, blev kronet med held. Jeg tror ikke, det er de praktiske spørgsmål, der står i vejen. Det er ikke ad de materielle fordeles vej, at der kan opnås fremskridt på det europæiske markeds-samarbejdes område. Derfor må vi spejde efter enhver bevægelse i den politiske udvikling, som måske vil kunne udnyttes til langsomt at vække navnlig en fransk interesse i andre politiske konstellationer end dem, der nu fastholdes med så halsstar-